

Módszertani megjegyzések

a speciális célú vállalatok (SCV)¹ tranzakcióinak és állományainak megjelenítéséről a fizetésimérleg-statisztikákban 2006. január 1-től

A társaságiadó-törvény 2002. novemberi módosítása következtében Magyarországon 2003. január 1-je után már nem lehetett off-shore státuszú vállalatot alapítani, illetve a már meglévő off-shore társaságoknak legkésőbb 2006. január 1-jével normál státuszúvá kellett átalakulniuk. Az átalakult vállalkozások esetében, függetlenül a jogi státusz megváltozásától, amennyiben alapvető tevékenységük jellemzői nem változtak, továbbra is a korábbi elszámolási gyakorlatot alkalmaztuk.

A nemzetközi statisztikai módszertani ajánlások alapján az off-shore vállalat, hasonlóan bármely más vállalathoz abban az országban rezidens, ahol be van jegyezve. Ennek megfelelően ezen vállalkozások forgalmait és állományait bruttó módon kell szerepeltetni a statisztikákban, ugyanis ezen teljeskörű adatok teszik lehetővé a statisztikák nemzetközi összehasonlítását és a tükörstatisztikai elemzéseket. Így viszont az általában jelentős pénzügyi források vállalatcsoporton belüli közvetítésében érintett vállalatok adatai torzítják a nemzetgazdaság reálgazdasági és pénzügyi folyamatait leíró statisztikákat. Ezek a vállalatok ugyanis általában csak az adózási előnyök kihasználása miatt települnek be egy adott országba, a rajtuk keresztül folyó pénzek (amelyek irányát és nagyságát anyavállalataik szabályozzák) miatt sokkal inkább csak közvetítői szerepeket játszanak az adott vállalatcsoporton belül, semmint hogy tényleges célpontjai lennének a közvetlen tőkebefektetéseknek (a különböző pénzügyi instrumentumokon megjelenő nettó pénzáram hosszabb periódust tekintve közel nulla). A speciális célú külföldön tevékenységet végző vállalatok fizetési mérlegben történő megjelenítésének problémái:

Folyó fizetési mérleg

A definíció szerint a külföldön tevékenységet végző vállalatok kapcsolódása a hazai gazdasági folyamatokhoz minimális vagy egyáltalán nincs, jobbra passzív közvetítői szerepet játszanak a tranzakciókban, rezidensekkel folytatott tranzakcióikból származó jövedelmük elhanyagolható. Tevékenységük elvileg nem befolyásolja jelentősen a folyó fizetési mérleg (eredmény szemléletben számított) egyenlegét, csak annak bruttó szárait. Ennek ellenére szerepeltetésük több szempontból is problémát jelent:

- A vállalati szektor eredménye a tárgyévét követő év szeptemberéig a hazai jövedelmi folyamatokon alapuló becslés. Mivel ezeknek a vállalatoknak az eredménye nem áll összefüggésben a hazai gazdasági folyamatokkal, ezért ezek nem szerepelnek az eredménybecslésben sem. Ugyanakkor a külföldről származó bevételeik jelentős része (pl. kamatbevételeik és kiadásaik) azonnal megjelenik a folyó fizetési mérlegben, ezért az egyenleg torzított lesz.
- A folyó fizetési mérleg felbontása reálgazdasági, valamint transzfer és jövedelemmérlegre, illetve a jövedelem egyenleg megbontása kamat, osztalék és visszaforgatott jövedelemre önmagában fontos információt hordoz. Ezeknek a vállalatoknak a tevékenysége ezekben a mutatókban is torzítást okoz.

¹ külföldön tevékenységet végző, passzív pénzközvetítői funkciót betöltő vállalatok

Pénzügyi mérleg

A külföldön tevékenységet végző vállalatok egyik fontos jellemzője, hogy viszonylag nagy tőkét mozgatnak, így a tranzakcióik elszámolása különösen a pénzügyi mérleg bruttó szárait növeli meg. A folyó fizetési mérleg finanszírozásával kapcsolatban kitüntetett jelentősége van annak, hogy abban mekkora szerepet játszanak az adósságeneráló és a nem adósságeneráló instrumentumok. Ezt az információt a döntéshozók, befektetők és a hitelminősítők a forint sebezhetősége és a külső egyensúly fenntarthatósága szempontjából kiemelten fontosnak tekintik. Ezért probléma akkor jelentkezik, ha a külföldön tevékenységet végző vállalat követelése és tartozása nem ugyanabba az instrumentum kategóriába esik. A speciális célú vállalkozások szerepeltetése több szempontból problémát okoz:

- A külföldön tevékenységet végző vállalkozások torzítást okozhatnak az adósságeneráló és a nem-adósságeneráló finanszírozás arányában.
- A külső egyensúlyi folyamatok és a konjunktúra megítélése szempontjából fontos kérdés, hogy a mekkora a beáramló közvetlen tőkebefektetés nagysága.

2006. januártól közgazdasági megfontolások alapján továbbra is megkülönböztetjük a speciális célú vállalatoknak a tranzakcióit és állományait és összeállítjuk az SCV-k nélküli fizetési mérleget és állományi statisztikákat. A nemzetközi módszertani előírásoknak megfelelően azonban összeállítjuk az SCV-eket bruttó módon tartalmazó fizetési mérleget és állományi statisztikákat is. (Erre a körre azonban nem becsülünk újrabefektetett jövedelmet és osztalékot, a jelentett adatokat csak az éves statisztikák fogják tartalmazni.)

A speciális célú vállalatok körének meghatározásában az MNB együttműködik a KSH-val. A regiszter összeállításához a rendelkezésre álló mutatók közül azokat használjuk fel, amelyek jól megragadják ezen vállalatok legfőbb jellemzőjét, vagyis azt, hogy tevékenységüket alapvetően külföldön folytatják és hazai gazdasághoz való kapcsolódásuk minimális:

- Mérlegükben a reáleszközök súlya elhanyagolható a pénzügyi eszközökhöz képest, s ez utóbbiakat alapvetően részesedések, tartósan adott kölcsönök és értékpapírok testesítik meg.
- Árbevételük döntően exportból származik.
- Nagyon alacsony foglalkoztatotti létszám (a vállalatok 90-95 százaléka maximum 2 főt foglalkoztat).
- Anyagköltségük elhanyagolható.
- A vállalkozás neve utal az „off-shore jellegű” tevékenységre.

Magyarországon 768 olyan aktív vállalkozás volt, amelyet a fentiek alapján a speciális célú vállalatok közé soroltunk. Ezen vállalkozások külfölddel kapcsolatos forgalmainak és állományainak nagyságrendje rendkívül jelentős. Mivel az SCV-k megjelenítése nagymértékben torzítaná az egyes közgazdasági kategóriák tartalmát az MNB az SCV-k nélküli fizetési mérleget és kapcsolódó állományi statisztikákat adja közre sajtóközleményében. Az MNB honlapján és a nemzetközi intézmények felé azonban a módszertani szabványoknak megfelelően az SCV-eket is tartalmazó fizetési mérleget és külfölddel szembeni befektetési pozíciót tesz közzé.